

NVP
Mevrouw T. Molenaar
Noordhollandstraat 71
1081 AS AMSTERDAM

Kenmerk: 201701225

Den Haag, 20 juli 2017

Geachte mevrouw Molenaar,

Ik heb uw brief in goede orde ontvangen. Naast uw brief ontvang ik als informateur ook van vele anderen brieven en nota's met suggesties. Daaruit spreekt betrokkenheid. Veel dank daarvoor.

Het is niet aan mij, als informateur, om inhoudelijk te reageren op uw brief. Wel kan ik u verzekeren dat ik deze onder de aandacht zal brengen van partijen, opdat zij deze bij hun voorbereidingen in de onderhandelingsfase kunnen betrekken.

Hoogachtend,

Informateur G. Zalm

Aan de informateur van het nieuwe Kabinet
De heer dr. G. Zalm
Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

datum 19 juli 2017
referentie 20170719/JF/ny
betreft Aanvalsplan woningbouw

Geachte heer Zalm,

In steeds meer gemeenten ontstaat een tekort aan woningen. De prijzen van koopwoningen zijn sterk gestegen en liggen in een aantal regio's al weer op het niveau van voor de crisis of daar boven. Ook aan huurwoningen is een tekort. Volgens de NEPROM, de vereniging van projectontwikkelaars, worden er te weinig nieuwe woningen gebouwd om aan de grote vraag tegemoet te komen. Wij roepen daarom de politieke partijen op om snel en krachtig in te grijpen.

Tot 2030 zijn volgens cijfers van het Planbureau voor de Leefomgeving ongeveer 1 miljoen nieuwe woningen nodig. Inclusief vervanging van te slopen verouderde woningen betekent dit dat jaarlijks ongeveer 80.000 nieuwe woningen gebouwd moeten worden. Voor de crisis was een dergelijk aantal niet ongebruikelijk. In 2016 werden volgens het CBS echter slechts 55.000 nieuwe woningen opgeleverd. In de crisisjaren lag dat aantal nog veel lager. Ook het aantal verleende bouwvergunningen was in 2016 met 53.000 opnieuw veel te weinig om te mogen hopen op een verdere groei van de nieuwbouwproductie in 2017 en komende jaren.

Tekort aan nieuwbouwlocaties

De stagnatie in de woningproductie blijkt ook uit de woningverkoop door projectontwikkelaars. In het eerste kwartaal van 2017 verkochten zij bijna 8.400 nieuwe woningen aan consumenten. Dat zijn er nagenoeg evenveel als in het eerste kwartaal van 2016. Dat hadden er veel meer kunnen zijn als er voldoende nieuw aanbod op de markt was bijgekomen. Dat was niet het geval, omdat er te weinig goede bouwlocaties van voldoende omvang beschikbaar zijn en er teveel aanvullende eisen worden gesteld. Het gevolg is dat de koop- en huurprijzen in veel regio's snel oplopen en dat de betaalbaarheid van het wonen voor veel huishoudens onder druk komt te staan en dat starters geen woning kunnen vinden.

Ingrijpen van het Rijk is noodzakelijk

Ontwikkelaars, beleggers en corporaties zouden graag meer woningen bouwen, maar er zijn gewoon te weinig nieuwbouwlocaties. Volgens de NEPROM zijn er genoeg mogelijkheden voor een hogere bouwproductie, maar processen verlopen stroperig, bezwaarprocedures werken enorm vertragend, vaak is er een tekort aan ambtelijke capaciteit en steeds vaker

worden er weer allerlei aanvullende eisen gesteld waardoor woningbouwlocaties veel te traag of helemaal niet beschikbaar komen. Bij een aantal gemeenten en provincies ontbreekt ook het gevoel van urgentie. Ontwikkelaars bebouwen op dit moment vooral locaties die daartoe al jaren geleden zijn aangewezen. Nieuwe locaties komen er nauwelijks bij. Het grote probleem is dat het Rijk nagenoeg geheel afwezig is op de woningmarkt, in tegenstelling tot vroegere jaren toen er vanuit Den Haag productieafspraken met de regio's werden gemaakt en er ook subsidies beschikbaar werden gesteld.

Aanvalsplan woningbouw

De NEPROM wil zich inzetten voor het vergroten van de woningproductie en heeft voor het nieuw te vormen kabinet een aantal maatregelen geïnventariseerd die snel ingevoerd kunnen worden. Het aanvalsplan leidt op korte termijn tot kortere procedures en op middellange termijn tot meer bouwlocaties, waardoor de productie substantieel omhoog kan. We realiseren ons echter dat de maatregelen niet onomstreden zijn. Het is aan de politiek om hier keuzes in te maken.

- Er komt een krachtig ministerie waarin de beleidsterreinen ruimtelijke ontwikkeling, wonen en bouwen opnieuw worden samengevoegd.
- De drie Randstadprovincies, de metropoolregio's Amsterdam en Rotterdam-Den Haag en de stad Utrecht maken met het Rijk prestatieafspraken over aantallen te bouwen woningen in de komende 10 jaar.
- De Ladder voor duurzame verstedelijking wordt voor woningbouw buiten werking gesteld, waardoor potentiële woningbouwlocaties veel gemakkelijker bebouwd kunnen worden.
- De gemeentelijke bezwaarschriftprocedure met betrekking tot planologische besluiten wordt tijdelijk buiten werking gesteld, waardoor procedures sterk ingekort worden. Door de beroepsprocedures bij de rechter en bij de Raad van State intact te laten, kan dat zonder aan rechtszekerheid voor de burger in te boeten.
- Er wordt extra geld vrijgemaakt om de capaciteit van de Raad van State te vergroten met als doel de planologische procedures te versnellen.
- Gemeenten gaan terughoudend om met het reguleren van de nieuwbouwproductie, wat betreft percentages sociale (huur)woningen en middeldure (huur)woningen.
- Gemeenten stoppen met het stellen van aanvullende eisen ten aanzien van nieuwbouw en kiezen voor een ontslakte werkwijze, zoals zij ook op grote schaal tijdens de crisis deden.
- Verhuurders krijgen korting op de verhuurderheffing als zij investeren in de vernieuwing en verduurzaming van achterstandswijken en daarbij samenwerken met marktpartijen voor wat betreft nieuwe woningen buiten het gereguleerde segment.
- Het Rijk maakt bindende afspraken met gemeenten om een aantal grote, reeds aangewezen nieuwbouwlocaties in het westen en midden van het land versneld te bebouwen. Het betreft onder meer locaties als voormalig vliegveld Valkenburg, Haarlemmermeer-West, Zuidplaspolder Zuid-Holland en Rijnenburg Utrecht. Daarnaast wijzen gemeenten en provincies met voortvarendheid nieuwe bouwlocaties aan.
- Het Rijk stelt in het kader van bovenstaande woningbouwafspraken gedurende een periode van minimaal 10 jaar subsidies beschikbaar ten behoeve van omvangrijke investeringen in infrastructuur, openbaar vervoer, milieusaneringen en de aankoop van verouderde bedrijfsterrinen om vooral de bouw van binnenstedelijke woningen te versnellen.

- Marktpartijen committeren zich aan de doelstellingen van het Rijk, provincies, regio's en gemeenten om de woningproductie te verhogen. Zij richten hun inspanningen primair op de realisatie van aardgasloze, energieneutrale nieuwbouwbuurtten en -wijken (binnen- en buitenstedelijk), die optimaal multimodaal ontsloten zijn, die stedenbouwkundig en landschappelijk op een uitstekende wijze zijn ingepast, die tegemoet komen aan de wensen van de consumenten en die ruimte bieden aan minimaal 40% sociale (huur)woningen óf middeldure woningen.

De NEPROM is er van overtuigd dat bij uitvoering van het aanvalsplan in de komende drie jaar in totaal minimaal 30.000 woningen extra gebouwd worden en dat op de middellange termijn de jaarlijkse nieuwbouwproductie naar circa 75.000 nieuwe woningen gaat. Overigens zal dat aan de kant van de marktpartijen ook tot een forse verhoging van de bouwcapaciteit nopen.

Wij verzoeken u vriendelijk ons voorstel te agenderen tijdens de formatiebesprekingen.

Met vriendelijke groet,

Bart van Breukelen
voorzitter NEPROM

NEPROM
De heer B. van Breukelen
Postbus 620
2270 AP VOORBURG

Kenmerk: 201701227

Den Haag, 20 juli 2017

Geachte heer Van Breukelen,

Ik heb uw brief in goede orde ontvangen. Naast uw brief ontvang ik als informateur ook van vele anderen brieven en nota's met suggesties. Daaruit spreekt betrokkenheid. Veel dank daarvoor.

Het is niet aan mij, als informateur, om inhoudelijk te reageren op uw brief. Wel kan ik u verzekeren dat ik deze onder de aandacht zal brengen van partijen, opdat zij deze bij hun voorbereidingen in de onderhandelingsfase kunnen betrekken.

Hoogachtend,

Informateur G. Zalm

201701220

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Aan de informateur van het nieuwe Kabinet, dr. G. Zalm
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

19 juli 2017

Oproep:
Maak de transitie naar een circulaire economie speerpunt in het overheidsbeleid

Geachte heer Zalm,

Op 24 januari 2017 is het Grondstoffenakkoord getekend door het Kabinet en de grote maatschappelijke partijen (VNO-NCW, MKB-Nederland, FNV, VCP, IPO, UvW, VNG en Stichting Natuur & Milieu). Het Grondstoffenakkoord onderschrijft de ambitie in het Rijksbrede programma "Nederland Circulair in 2050" zoals dat op 5 oktober 2016 is besproken in het AO Circulaire Economie, alsmede het SER-advies van 2016 "Werken aan een Circulaire Economie: Geen tijd te verliezen". Inmiddels hebben ruim 325 maatschappelijke partijen dit akkoord onderschreven. Dit toont aan dat er volop commitment is om bij te dragen aan de versnelling van de transitie naar een circulaire economie.

In het Grondstoffenakkoord is afgesproken vijf transitieagenda's op te stellen voor de vijf prioritaire sectoren: (1) Biomassa en voedsel, (2) Kunststoffen, (3) Maakindustrie, (4) Bouw en (5) Consumptiegoederen. Doel van de transitieagenda's is om dit jaar verder inzichtelijk te maken hoe de transitie naar de circulaire economie versneld kan worden. Wij, de onafhankelijke voorzitters van de transitieteams roepen u op om de circulaire economie speerpunt te maken van uw beleid.

De urgentie is groot, net zoals dat het geval is bij de energietransitie. De groeiende wereldbevolking en het toenemende welvaartsniveau zetten een ongekennde druk op de behoefte aan grondstoffen en leiden tot aantasting van de ecologische capaciteit van de aarde om in grondstoffen te voorzien. Bovendien leidt onze afhankelijkheid van grondstoffen tot geopolitieke nadelen voor Nederland. Een tijdige omschakeling naar een circulaire economie zorgt voor behoud van onze verdien capaciteit en levert daarnaast het bedrijfsleven ook grote economische kansen op. TNO heeft een eerste inschatting gemaakt van de baten van circulaire economie in Nederland. Zij stelt onder meer dat per jaar binnen betrokken sectoren van de circulaire economie een extra omzet van € 7,3 miljard kan worden gegenereerd, waarmee 54.000 banen gemoeid zijn voor Nederland¹. Met de transitie naar een circulaire economie draagt Nederland ook bij aan het realiseren van de door de VN vastgestelde Sustainable Development Goals.

De marktpartijen zijn voornemens hun koers te verleggen en fors te investeren in de gewenste transitie. Het gaat om zeer diverse partijen: van grote ondernemingen tot innovatieve startups, van brancheorganisaties tot financiers, van hogescholen en universiteiten tot provincies, grote steden en plattelandsgemeenten. De benodigde technologische ontwikkelingen zijn grotendeels marktrijp en het maatschappelijk draagvlak voor circulaire economie groeit sterk. De markt kan het echter niet alleen, een transitie is een systeemverandering die naast technologische innovaties ook sociale en institutionele innovaties vergt. In de opstartfase van de transitie kennen investeringen een hoog risicoprofiel en lopen innovaties op tegen beperkingen in wet- en regelgeving. En hoewel het klimaatbeleid en het CE-beleid sterke synergie vertonen, ontstaan ook spanningen rond het

¹ TNO, Kansen voor een circulaire economie in Nederland, 11 juni 2013

benodigde grondstoffengebruik voor de energietransitie en de inzet van biomassa. Wij vragen daarom van een nieuw kabinet het volgende:

1. Maak circulaire economie een langjarig speerpunt van beleid en leg dit doel vast (zoals met het klimaatbeleid ook beoogd is), waarbij rekening houdend met de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse industrie
2. Zorg voor een gezamenlijke visie en coördinatie aan overheidszijde:
  - dossier overstijgend (klimaat – circulaire economie – voedsel)
  - tussen schaalniveaus (internationaal – landelijk – regionaal - lokaal)
  - in alle haarvaten (beleid – vergunningverlening – bevoegd gezag)
3. Geef als overheid het goede voorbeeld als launching customer en inkoper/investeerder
4. Reserveer voor onze toekomstige verdien capaciteit € 100 miljoen budget voor de uitvoering van het rijksbrede programma circulaire economie en de transitie-agenda's voor de periode 2018-2022 (programma middelen & uitvoeringscapaciteit) en € 500 miljoen voor de investeringsagenda

Wij vertrouwen erop dat het toekomstige Kabinet het commitment aan het Rijksbrede Programma Circulaire Economie kracht bij zet door ook te investeren in een stevige uitvoeringsagenda. Als voorzitters van de transitieteams spreken wij mede namens de ondertekenaars van het Grondstoffenakkoord als wij zeggen dat alle partijen in de samenleving in de startblokken staan om gezamenlijk te investeren in een duurzame, circulaire en concurrerende economie. Wij wensen u veel succes bij de formatie.

Hoogachtend,

Emmo Meijer

Voorzitter transitieteam biomassa en voedsel,
voegbeeld Topsector Chemie, voorzitter Top Institute Food & Nutrition,
raadslid Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie

Jos Keurentjes

Voorzitter transitieteam kunststoffen,
lid van Raad van Bestuur en Chief Scientific Officer van TNO,
bestuurslid bij de topsectoren HighTech Systems en Biobased Economy,
hoogleraar proces- en apparaatontwerp TU Eindhoven

Fried Kaanen

Voorzitter transitieteam maakindustrie,
voorzitter Koninklijke Metaalunie, directeur Bosch Scharnieren en Metaal,
bestuurslid MKB Nederland

Elphi Nelissen

Voorzitter transitieteam bouw,
hoogleraar building sustainability en decaan faculteit bouwkunde TUE,
directeur Nelissen Ingenieursbureau BV en voorzitter SER-Brabant

Annemarie Rakhorst

Voorzitter transitieteam consumptiegoederen,
ondernemer, investeerder en publicist op gebied van duurzaamheid,
initiatiefnemer en eigenaar van platform duurzaamheid.nl,
bestuurslid Koning Willem I prijs

Koninklijke Metaalunie
De heer F. Kaanen
Postbus 2600
3430 GA NIEUWEGEIN

Kenmerk: 201701229

Den Haag, 20 juli 2017

Geachte heer Kaanen,

Ik heb uw brief in goede orde ontvangen. Naast uw brief ontvang ik als informateur ook van vele anderen brieven en nota's met suggesties. Daaruit spreekt betrokkenheid. Veel dank daarvoor.

Het is niet aan mij, als informateur, om inhoudelijk te reageren op uw brief. Wel kan ik u verzekeren dat ik deze onder de aandacht zal brengen van partijen, opdat zij deze bij hun voorbereidingen in de onderhandelingsfase kunnen betrekken.

Hoogachtend,

Informateur G. Zalm

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de informateur, de heer dr. G. Zalm
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum
19 juli 2017

Uw referentie

Onze referentie
2017008

Behandeld door
BV

Telefoon direct
070 762 2 762

E-mail
b.vaske@oefenen.nl

Onderwerp
Brief aan de informateur
Basisvaardigheden voor laagopgeleiden

Geachte heer Zalm,

Onze samenleving vraagt een groot aantal basisvaardigheden van haar burgers. Niet alleen taal en rekenen, maar ook digitale vaardigheden, vaardigheden die te maken hebben met duurzaamheid¹ en andere vaardigheden die noodzakelijk zijn om te participeren. Het beleid van opeenvolgende kabinetten is erop gericht dat mensen daarover beschikken en voldoende toegerust zijn. We moeten echter vaststellen dat ondanks dat beleid een groot aantal mensen niet over voldoende basisvaardigheden beschikt. Er worden weliswaar heel veel inspanningen gedaan, maar zonder het gewenste resultaat.²

Het gaat om een grote groep, zo'n 3-4 miljoen mensen zonder startkwalificatie. Dit is een groot maatschappelijk probleem. De huidige arbeidsmarkt stelt steeds hogere eisen aan werknemers. Laagopgeleiden hebben daarmee een groeiend probleem. In een snel veranderende samenleving vol technologie dient deze grote groep volwassenen meegenomen te worden. De urgentie hiervan wordt de komende jaren alleen maar groter.

Wij zijn van mening dat er extra inspanningen gedaan moeten worden om deze problematiek aan te pakken en dat er (soms) ook langs een andere weg gewerkt moet worden. Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl is misschien niet zo bekend, maar wij hebben met onze oefenportal *Oefenen.nl* wel een groot bereik bij de beoogde doelgroep van laagopgeleiden met digitale contextrijke materialen.

Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl
Foundation House
Koninginnegracht 15
2514 AB DEN HAAG

Rabobank
IBAN: NL33 RABO 0132 7568 62
BIC: RABONL2U

Kamer van Koophandel: 24343138
BTW-nummer: NL813570189B01
www.oefenen.nl

¹ K. Putters: 'Vraagstuk van duurzaamheid is nu ook een sociale kwestie geworden, Burgerinitiatieven verbinden niet alleen, maar sluiten ook mensen uit'. In: Het Financieel Dagblad, 7 juni 2017.

² Zie het Actieprogramma 'Tel mee met Taal' van de departementen OCW, VWS en SZW en de reactie daarop van de Algemene Rekenkamer: *Aanpak van laaggeletterdheid*, april 2016. Ook de inburgering is niet goed geregeld. Zie daarvoor het rapport van de Rekenkamer: *Inburgering, Eerste resultaten van de Wet Inburgering 2013*, januari 2017.

Datum
19 juli 2017

Onze referentie
2017008

Pagina
2 van 2

Het bezoek aan de oefenprogramma's van onze portal *Oefenen.nl* kende in 2016 voor het vierde achtereenvolgende jaar een groei. Het aantal accounts op deze portal bedraagt dat jaar 656.693! Daarmee bereiken we een behoorlijk aantal laagopgeleiden met zeer bescheiden middelen. Maar wij willen graag nog veel meer mensen bereiken.

Wij kunnen dat ook bereiken, samen met onze partners. Met goed toegankelijk en voor eindgebruikers kosteloos laagdrempelig digitaal oefenmateriaal waarbij organisaties hun eigen aanpak kunnen hanteren om mensen verder te begeleiden. Materiaal waarmee laagopgeleiden zelf stappen kunnen zetten in hun vooruitgang. Een mooi voorbeeld daarvan is het recent gelanceerde programma *De Liedjeskast* om op een aantrekkelijke manier taalregels te leren en waar 15 Nederlandse artiesten hun bijdrage aan verleenden.

In het SER-Advies *Leren en ontwikkelen tijdens de loopbaan*³ van maart jl. staat 'Het moet in heel Nederland vanzelfsprekend worden om te leren en te ontwikkelen. Dat geldt voor allerlei vormen van ontwikkelen: informeel en formeel leren, duaal leren, jobrotation, stages, leren van collega's, etc.' en 'Ontwikkeling van een leercultuur moet gezien worden als een brede sociale innovatie.' Het moet in Nederland vanzelfsprekend worden om te blijven leren en daar hoort een brede leercultuur bij. Op nationaal niveau zou dat gestimuleerd en gefaciliteerd moeten worden. Wij delen die visie en zouden daar - samen met anderen - graag een grote bijdrage aan leveren.

Voor dit alles is budget nodig. Met relatief bescheiden middelen kunnen wij hieraan bijdragen voor diverse leercontexten van laagopgeleiden. Samen met de creatieve digitale industrie, marketeers, inhoudsdeskundigen en maatschappelijke organisaties die ondersteuning bieden (zoals bibliotheken, Het Begint met Taal en SBCM, A&O-fonds SW). Er is ook behoefte aan een platform waarin partijen vanuit innovatieve bewegingen een transfer tot stand brengen naar leren leren nieuwe stijl. Daarmee kunnen we het bereik en de deelname aan leren van werkenden en niet werkenden exponentieel laten groeien.

Met deze stevige ambitie voorkomen we gezamenlijk dat grote groepen mensen die nog te weinig vulling in hun rugzakje hebben om mee te komen in een veranderende wereld nog meer achteropraken.

Wij vragen u in het regeerakkoord daar substantieel aandacht aan te geven en middelen beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,

mr. N.P. Geelkerken
voorzitter bestuur

drs. B.A.M. Vaske
directeur

Bijlage: Jaarverslag 2016 Oefenen.nl

³ Leren en ontwikkelen tijdens de loopbaan, Een advies over postinitieel leren. Den Haag: SER, maart 2017.